

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA
MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

QARSHI DAVLAT UNIVERSITETI

"KASBIY TA'LIM" FAKUL'TETI

Yengilsanoatmahsulotlaritexnologiyasiyo'nalishi,

III-kurs, 101-guruh talabasi

NafasovG'ayratning

"Pedagogiktexnologiya" fanidantayyorlagan

Mavzu: INTERFAOL METODLAR

Bajardi:G`. Nafasov

Qabul qildi:H. Xalilova

Qarshi 2012 yil

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA
MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

QARSHI DAVLAT UNIVERSITETI
„KASBIY TA'LIM" FAKUL'TETI

“Tasdiqlayman”

“Pedagogika” kafedrasimudiri:

Kursishi

Topshirig'i:_____

Yo'nalishi: (5140900- Kasbiy ta'lim: Yengil sanoat mahsulotlari texnologiyasi).

Fanning nomi:“ Pedagogiktexnologiya” fani.

Kursishimavzusi: INTERFAOL METODLARI

Yo'llanmamateriallar: Adabiyotlar, internet.

Chizmachilik qismi:_____

Kurs ishini himoya qilish muddati:_____

Guruh:101, **Talabaning ismi, sharifi:** Nafasov G'ayrat

Rahbar: X.Xalilova

Kurs ishi topshirig'ini qabul qildim:_____

QARSHI DAVLAT UNIVERSITETI
“KASBIY YA’LIM” FAKUL’TETI
“Pedagogiktexnologiya” fani

Kursishibo’yichatopshiriq

Talaba: NafasovG’ayrat

I. Ishningmazmuni: INTERFAOL METODLAR

II. Ishnitopshirishmuddati: may oyi

III. Mavzubo’yichadastlabkima’lumotlarberuvchiadabiyotlar:

1. I.A. Karimov. “Barkamolavlod- O’zbekistontaraqqiyotiningpoydevori”. T. O’zbekiston. 1997y.
2. Yo’ldoshov j. G’. Yangipedagogiktexnologiyayo’nalishlari, muammolari, yechimlari. Xalqta’limi, 1999, №4. 4-11 betlar.
3. Saidahmedov N. “Yangipedagogiktexnologiyalarmohiyati”. “Xalqta’limi“ jurnali. 1999, 1son.
4. Farberman. B.L Ilg’orpedagogiktexnologiyalar. T: 2001 y.
5. Ochilov M. Yangipedagogiktexnologiyalar. “Nasaf” nashriyoti. 1999 y.
6. Saidahmedov N. Yangipedagogiktexnologiyalar. T. “Moliya”, 2003. 171-bet.
7. Azizxo’jayeva N.N. Pedagogiktexnologiyavapedagogikmahorat. T. 2003 y.
8. Choriyev A. Yangipedagogiktexnologiyalar. Ma’ruzalaromatni. Qarshi. 2000 y.
9. G’afforova T vaboshqalar. Ta’limningilg’ortexnologiyalari. Qarshi. 2003 y. 112-bet.

IV. Tushuntirishyozilmasiningtuzilishi:

1.Kirish qismi.

2. Asosiyqismi.

3.Xulosalar.

Maslahatchilar:X.Xalilova

Bo’limlar	Maslahatchilar	Imzo, sana	
		Topshiriqberildi	Topshiriqqabulqilindi
Kirish	X.Xalilova		
Asosiyqism	X.Xalilova		

Xulosa	X.Xalilova		
--------	------------	--	--

Ilmiyrahbar:X.Xalilova

MUNDARIJA

KIRISH.....	6-8-betlar
IBOB. Interfaolmetodlar	9-bet
1.1. Interfaolta'limning maqsadivavazifalari	9-13 betlar
1.2. Interfaolvasamaradordarsrejalari tuzish	14-18 betlar
II BOB. Interfaoldarso'tkazish jarayonida ishlatiladigan tadbirlar.....	19-22-betlar
II.1. O'yinlar, kuchaytirgichlar, muzyorlar va aktyorlardan misollar	23 -27 betlar
 XULOSA.....	 28-bet
 FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	 29- bet

K1RISH

O'qituvchi

Pedagoglarning xususiy fanlarasoslarinio'qitishgayo'naltirilgan mashg'ulotlar jarayonininoan'a naviyshakllardatashki etish, ta'lim jarayoninimukammalandozaasosidaloyihalashgaerishish, mazkur loyihalardanoqilonafoydalanaolishko'nikmalarigaegabo'lishita'lim oluvchilartomonid annazariy bilimlarnipuxta, chuquro'zlashtirilishi, ulardaamaliyko'nikmavamalakalarninghosilbo'lishining kafolatibo'laoladi.

Pedagogik texnologiya (PT) – shunday bilimlar sohasi, ularyordamida XXI asr davlatimizda talim sohasidagi tubburilishlarni yuz beradi, o'qituvchining faoliyatini yanig'illaydi, talaba-yoshlarning dastur fikrini bilimga qancha qo'llaydi, Vatanga mehr-muhabbat, insonparvarlikni uyg'unlashtirishni ta'minlaydigan bilimlar sohasi.

Ma'lumotlilikasosidayotuvchiboshg'oyahamtabiatvainsonuzviyliginianglabyetadigan,
avtoretarvasoxtatafakkurlashusulidanvozkechgansabr bardoshli, qanoatli,
o'zgalarfikrini hurmatlaydigan,
milliy madaniy va umuminsoniy qadriyatlar kabishaxssifatlarinishakllantirishniko'zdatutganins
onparvarlikhisoblanadi.

Texnologiyatushunchasitexnikaviy taraqqiyot bilan bog'liq holda fanga 1972 yildak iribkeldi va yunoncha ikkiso'zdan - texnos (techne) - san'at, hunar va logos (logos) - fan, ta'limot so'zlaridan tashkil topib, hunar fanima'nosini anglatadi. Biroq bu ifoda zamonaviy texnologik jarayonni to'liq tavsiflab bera olmaydi. Texnologik jarayonni ardoim zaruriy vositalar va sharoitlardan foydalangan holda amallarni muayyan ketma-ketlikda bajarish niko'zda tutadi. Yanada aniqlik qaytadigan bo'lsak, texnologik jarayon buni mehnat qurollari bilan mehnat ob'ektlariga bosqichma-bosqich ta'sir etish natijasida mahsulot yaratish borasidagi ishchining faoliyatidir. Ya'ni: PT-buo'qituvchi (tarbiyachi) ningo'qitish (tarbiya) vositalari yordamida o'quvchi (talaba) largam uayyan sharoitda ta'sir korsatish va bu faoliyat mahsuli sifatida ulardan oldin belgilangan shaxs sifatlarini intensiv shakllantirish jarayonidir.

Hozirgikundagipedagogicnashrlarda (texnologiya) atamasinixilma-
xiltalqinetilishihplatinikuzatishimizmumkin: o'qitishtexnologiyasi,
o'quvjarayonitexnologiyasi, ma'lumottexnologiyasi, tarbiytexnologiyasivah.k.

Jahonpedagogiktafakkuridata'lim— tarbiyagabundayyondashuvyangiemas.
BuyukpedagogKomenskiyyetmaganorzulargaXXIasrpedagoglariyetib.
Buijtimoiyhodisapedagogiktexnologiyanominiolib,
butundunyoo'qituvchivapedagoglari gadasturil-amalbo'lib xizmatqilmoqda.

Pedagogiknazariyalaryig'indisihi soblanganpedagogikadakattahajmdanazariyva
amaliybilimlarto'planganbo'lishigaqaramay,
XXasrikkinchiyarmigachamashhurpedagoglarningbirontasiqaytatiklanadigan,
ya'niizdoshlaritomonidanularo'tganyuqorisamaralidarslarnio'zlarigao'xshatibo'tishimk
oniniberadiganpedagogikjarayonandozasiniishlabchiqishmagan.
Buningboisimashhurpedagoglarslubitarkibida o'zlariningshaxsiysifatlarivetakchio'rin
niegallaganligidadir.

Bizgaesa, ularharbirmaktabda, harbirlitseyvakollejda, harbiroilyo'quvyurtida,
harbirsinfvadarsxonalaridakerak. Bungayetishishningbirdan-biryo'li-
mashhurpedagoglarningdarsinipedagogiktexnologiyashakligasdtib,
loyihasinituzishvako'paytirishdir.

Pedagogiktexnologiyalarniquyidagibelgilarigako'ratasnifqilinadi:

- qo'llanish darajasiga ko'ra;
- falsafiy asosi bo'yicha;
- asosiy rivojlantiruvchi omili bo'yicha;
- o'zlashtirish kontseptsiyasi bo'yicha;
- shaxsiybelgi-sifatlarigako'rayo'nalغانligibo'yicha;
- mazmun xususiyatlari bo'yicha;
- boshqaruv turi bo'yicha;
- bolaga yondashuv bo'yicha;
- ko'p qo'llaniladigan metodlari bo'yicha;
- ta'lim oluvchilar toifalari bo'yicha.

**Fanningo'quvrezadagiboshqafanlarbilano'zarobog'liqlikdagivauslubiyjihatdanuzviyke
tma-ketligi:**"Pedagogiktexnologiyalar" faniumumkasbiyfanhisoblanadi,
Dasturniamalgamoshirisho'quvrezasidarejalashtirilgangumanitarvaijtimoiy-iqtisodiy (falsafa,
etika, estetika, mantiq),

Matematikavatabiy (yoshlar fiziologiyasi va gigiyenasi), umumkasbiy (pedagogika nazariyasi, pedagogika fanlarini o'qitish metodikasi, pedagogik mahorat) fanlari bilan o'zaro aloqada olib boriladi.

Fanning ishlab chiqarishdagi roli: Ta'lim jarayonini texnologiyalashtirish-pedagogik jarayon samaradorligini muhim sharti.

Anashuning uchun ham bo'lajak pedagoglar pedagogik texnologiyalarning ilmiy asoslari, ta'lim vatarbiya texnologiyalaridan foydalana olish ko'nikmalarini egallashlari zarur.

Ularning pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy jihatlarini o'zlashtirishida mazkur fana iohida ahamiyatga ega.

Kurs ishining ilmiy tadqiqot ishlar bilan bog'liqligi. O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy taraqqiyotining demokratik-huquqiy, fuqarolik jamiyati qurish yo'lidan dadil bormoqda. Madaniy-ma'rifiy, xalq ta'limi sohalarida islohotlar va yangilanish jarayonlari bosqichma-bosqich, izchillik bilan amalga oshirilmoqda.

Ishning amaliy ahamiyati: Olib borilgan ilmiy izlanishlar bo'yicha olingan natijalarni qo'llanilishi katta samaradorlikka erishilishiga olib keladi. Ilmiy izlanishlar natijalari aniqlanadi va Respublika ilmiy-amaliy konferentsiyalarda ma'ruzalar qilish bilan tanishtirilib boriladi.

Kurs ishining strukturasi va hajmi. Kurs ishi ikki bobdan iborat bo'lib, xulosa, adabiyotlar ro'yxatini o'z ichiga oladi. Ishning umumiy hajmi 35 bet bo'lib, 20 ta adabiyotlardan iborat.

I-bob. INTERFAOL TA'LIM USULLARI

Interfaol ta'limning maqsad va vazifalari

Keyingi paytlarda jamiyatimizda har bir inson uning boshlang'ich bilim darajasi qanday bo'lishidan qat'in nazar istalgan sohadan bilim olishga haqli deb topildi va uning kelajakda davlat muassasalarida yaxshi mansab egallashi maqsadida ta'lim muassasalariga jalb qilish odat bo'lib qoldi. O'quv muassasalariga faqatgina bir necha fandan testlar topshirgan holda kirishni tashkil qilish ham o'quvchilarning dunyo qarashi va bilimlarini chegaralangan hamda bir tomonlama bo'lishiga sabab bo'lmoqda. Chunki maktab, litsey va kollejlarda ko'pgina fanlar chetga surilib, ularda faqatgina test topshiriladigan fanlar bo'yicha chuqur ta'lim berilishi, test javoblarini ularning mohiyatiga yetmasdan yodda

saqlashga harakat qilinishi bitiruvchilar bilimining sayoz va bir tomonlama bo'lishiga olib kelmoqda. Agar kirish imtihonlari barcha fanlar bo'yicha integral usulda tashkil qilinsa, ya'ni, bir qism fanlardan test orqali, boshqalaridan og'zaki savol-javoblar vositasida, yana boshqalaridan yozma usulda qabul qilinib, ularning natijasi umumlashtirilsa, chuqur bilimli va fikrlash doirasi keng bo'lgan abituriyentlarga o'quv muassasasiga kirishar edi va yuqoridagi salbiy holatlar yuz bermas edi, albatta. Bu mamlakat kelajagi bilan uzviy bog'liq strategik masala bo'lgani uchun ham uni ta'kidlamasdan boshqa ilojimiz yo'q. Buncian tashqari, ta'lim berish jarayonida asosiy diqqat-e'tibor ta'lim muassasalarida qanday fanlardan dars berish, qanday ta'lim standartlariga rioya qilish va qanday kitoblardan foydalanishga qaratildi, xolos. Bunda, mingafsuski, ta'lim berishning asosiy omili va yurituvchi kuchi bo'lgan bir nima yoddan chiqarildi-bueng asosiy omil esa shak-shubhasiz-O'QITUVCHIDIR! Bu borada hozirgi zamonga mos bo'lgan quyidagi fikr o'rinlidir, desak ham bo'laveradi: *«Har qanday fan bo'yicha malakali o'qituvchini osongina tayyorlash mumkin va uo'quv jarayoni mexanizmining bir detail sifatida, istalgancha dasturlanishi va yo 'naltirilishi mumkin?!»* Bu tezi so'z-o'zidan o'qituvchining jamiyatdagi mavqeyini juda ham pasaytirib, o'quvchilarning unga bo'lgan hurmat va e'tiborga sezilarli darajada putur yetkazadi. Natija ham darhol ayon bo'ladi- malakali o'qituvchi bo'lishga intilish yo'qolib, bu sohada yetuk mutaxassis bo'lishga layoqatlilar soni keskin kamayadi. Bu esa, o'znavbatida, ta'lim berish sifatini ancha pasaytiradi. Lekin bu tez isho zirgi jadal sur'atda rivojlanayotgan hayotga aslo mos kelmaydi va uni jadal rivojlanish davriga mos quyidagi tezis bilan almashtirish maqsadga muvofiq: *«Malakali o'qituvchini tayyorlash juda murakkab va qimmat turadigan faoliyat turi bo'lib, uo'quv jarayonining ijodiy, yaratuvchi va yurituvchi kuchidir. Har bir o'qituvchini juda ham qimmatli insoniy xazina sifatida hisoblab, uning jamiyatdagi mavqeyini imkon darajasida ko'tarisli mamlakatning uzoq mudda Uistategi kmaqsadlariga aynan mos keladi».*

Haqiqatan ham, o'quvchilarga ta'lim berish va malakali o'qituvchi bo'lish juda murakkab hamda ko'p mehnat talab qiladigan faoliyat turidir. Bizning jamiyatda o'qituvchilik professional ish turi hisoblanib, ularning jamiyatdagi o'rni va ahamiyati beqiyosdir. Ular biror blr sohaning professional mutaxassisi va malakali eksperti hisoblanib, o'quvchilarga kerakli bilimlarni egallashlariga hamda malakali mutaxassis bo'lishlariga yordam beradilar. Zamonaviy o'qituvchilar tibbiyot, texnika, pedagogik texnologiya boshqa

soha mutaxassislariga o'xshab, o'ziga xos qoida va standartlar asosida ishlaydilar. Boshqa tomondan nazar solganda, o'qituvchilik ham o'ziga xos samat darajasida bo'lishi kerak. Shuning uchun ham, har qanday o'qituvchi o'quvchi-talabalarga biror bir fan yoki mavzu bo'yicha ta'lim berayotganida uning «*Qanday qilib, qaysi usullar orqali bilim olish jarayonini faollashtirish mumkin?*»- degan haqqoniy savolni hal qilish zaruriyati kelib chiqadi. Barcha zamonlarning va mamlakatlarning olim hamda yetakchi mutaxassislari bu haqda ko'p yillardan buyon bosh qotirib kelgani hech kimga sir emas. Bularning ichida eng inqilobiy va ijobiy fikrni insonlarning bilim olish jarayonini o'rganish bo'yicha yirik G'arb mutaxassisi Blum bildirgan va o'zini uch mashhur aktiv (faol) bilim olish tizimi konsepsiyasini ishlab chiqqan. Bu tuzilma ko'pincha «Bilim olishning olti pog'onasi yoki Blum taksonomiyasi» deb ataladi. Bu tavsiflash, tanish, qayta jonlantirish, nomini aytish, izlanish, tuzilishini bilish va ko'rsatish kabilar orqali amalga oshadi/ Tushunish- qayta so'zlash, ma'niyatini tushunish, tushuntirishni tasvirlash va boshqacha usulda hamda boshqacha so'zlar bilan ta'riflash olish natijasida erishiladi.

Ishlatish (qo'llash) – olingan bilimni boshqa sharoitlarda qo'llash (ishlatish, yechish, tajriba o'tkazish, qo'llash, kuzatish, oldindan bashorat qilish, biror-bir muammoni hal qilish)ni o'z ichiga qamrab oladi.

Tahiti (Analiz) – tushuncha ierarxiyasida ginasosiy munosabatlarni aniqlash va ularning mohiyatini tushunish – soha materialini (bilimni, hodisani, mashinani, ma'lumotni) tashkil etuvchilarga (tarkibiy qismlarga) bo'lib chiqish va ularning har birining vazifasini tushunib chiqish. Oddiydan murakkabga va murakkabdan oddiyga yo'nalishida tahlil qila olish (qismlar orasidagi munosabatlar ni aniqlash, bir-biriga ulash, birlashtirish, bo'lib chiqish, turkumlarga ajratish bu guruhlar ga ajratish, umumiy qonuniyatlarni topish, toifalarga bo'lib chiqish). Sintez- yangi narsani (bilimni, predmetni, mashinani) uning bir qancha qismlaridan (bo'laklaridan) ularning xossalari dan foydalangan holda tashkil qilish (tuzish, konstruksiyayig'ish, kombinatsiya lash, yangi fikr yaratish, yangi farazlar ni taklif qilish), ularni sinash ni amalga oshirish va natija asosida yangi larini mavjudlariga qarab tashkil etishni ishlab chiqish.

Baholash- erishilgan natijani aniqlash, qaror qabul qilish yoki iyechim topish (baholash jarayonini Amalga oshirish, hal qilish, sabab va oqibatni aniqlash, natijalarni aniqlash, toifalarga bo'lish va ular ni aniqlash).

Ushbu qo'llanma data'limga asosida jahon adabiyotida mavjud bo'lgan va atroflicha o'rganilgan

hamdako'pchilikilg'oro'qituvchilartomonidan real hayotgatatbiqqililib, qoniqarlinatijalarolinganaxuddishuyokishungao'xshasliusullarga, maslahatlargavako'rsatmalarga tayanildi.

Ulamihayotgatatbiqqilishyo'llarivausullariniolinganhayotiytajribalarasosidabaholiqudratyor itildi. Chunkibizningistakvatalabimizgaumumanbog'liqbo'lnaganholdaBlumningbuusuli xozirchamag'ribda ham, mashriqda ham bilirlolishning (berishning, o'zlashtirishning) engyaxshiusullaridan bin bo'libxizmatqilmoqda. O'quvchi (talaba) lar ushbuzamonaviyta'limusullarniishlatishlari,

tegishlifanlardanto'laqonlisaboqolishlarivafarmitegishlibosqichdayaxshi (a'lo) o'zlashtirishlariuchunulargimnaziya (maktab, litsey, kollej) dasturihajmidahamdao'rganilayotgan fan

haqidagibirqismtayanchbilimlargaegabo'lishilozim. Ya'ni pedagogic texnologiya asoslari, matematika, onatilivaadabiyot, tarixkabimaktabdasturigaoid fundamental bilimlarnipuxtao'zlashtiribolishlarilozim. Chunki fundamental bilim doirasiga ega insondaginamantiqiyfikrlashqobiliyatibo'lib, u

bilanqandaydirsohahaqidafikralmashishvauningdvinyoqarashini(bilimdoirasini) tegishliyo'nalishdamantiqanrivojlantirishmumkin. Agar bunga ba'zi bir obyektiv vasubyektivsabablargakora imkoniyatbo'lmasa, o'quvchi (talabalarni) fundamental

yo'nalishlarningtegishlisohalaridaboshlang'ichtayyorlashvaulargalozimbo'lganbi limlarmajmuasiniberishzarurbo'ladi. Masalan, universitetda pedagogic texnologiyabo'yicha dais o'tilishikerakbo'lsa, ularningmaktabdasturidoirasidanimalarnio'zlashiirganlari,

qaysiyo'nalishgako'proqahamiyatberilganligi,

qaysiyo'nalishlaresanazardanchetdaqolganinianiqlabolishpedagogikta'limbensh dagimuvaffaqiyatningasosidir. Agar talabalar bu aniqlash (o'rganish) natijasidamosguruhlargabo'linib, maqsadlio'qitilsa, natijalaryana ham samaralibo'lishimumkin. Samarali ta'lim muhitini yaratish rejalashtirilgan holatda (muhitda) guruhdagi talabalar

bilanbevositamunozaravafaoliikralmashinishniamalgaoshirilgandauniyanadasama

raliqilishuchunquyidagilarga ahamiyat berilishi maqsadga muvofiq:

a) Tinglovchilardan qanday javoblarni kutayotganingizni o'z so'zlaringiz, jonlimisollaringiz va boshqa usullar bilan bildirishingiz talab qilinishi mumkin.

Ko'pincha talabalar Siz bergan savollarga qisqa, lo'nda, yaxshi o'ylanmagan, sayoz va mavhum javoblarni bersa, Siz bundan to'g'ri xulosani chiqarib olishingiz ham damashg'ulotni kerakli yo'nalishga burib yuborish uchun harakat qilishingiz lozim bo'ladi.

v) Tinglovchilarga o'quvchilarda har bir masala bo'yicha xilma-xil javoblar (fikrlar, munosabatlar) mavjud bo'lishiga hurmat uyg'otish ham munozarani jonli ravishda rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Bu hoi talabalarning tajribalari, hayotiy ko'nikmalari va qiziqishlari xilma-xil bo'lgani uchun tabiiy ravishda yuzaga keladi. Bunda ularning kutilmagan «noklassik» savollariga uring'ubirish va ularni ijobiy-ijodiy jihatdan muhokama qilish ham dakerakli yo'nalishda rivojlantirish yaxshini atijalarga olib keladi.

g)

Tinglovchilarning talabalarning javoblarini «to'g'rilash»ga urinish ko'pincha yaxshini atijalarga olib kelmaydi. Bu

ularni boshqalar oldidan oqulayahvolga solib qo'yishi mumkin. Chunki ularning javoblarini amaliy tajribasini hisobga olgan holdan azardan kechirsak,

bundan o'zigacha birmahol topishimiz mumkin, albatta. Har qanday javobni ham qo'llab-quvvatlab, uning yaxshi tomonlarini,

ratsional mag'zini topa olish va buni o'quvchilarga ko'rsatish ularni o'z-

o'ziga shonchiliga uyg'otadi hamda ularning fikrlash jarayonini faollashtiradi. Bunda

«Ishlagan odam yangi shadi» deb ba'zi o'quvchi-talabalarga tasallib berish ham ijobiy natijalarga olib kelishi mumkin

1.2 Interfaol va samarador dars rejalari tuzish

Har qanday samarador bo'lishda vosini qilishi mumkin bo'lgan dars rejasi, u ma'ruzami, amaliy

Darsmiyoki boshqabiror bir xil gaman submi----- lo'rtasosiye elementni o'z ichiga qamrab olishi lozira:

1. Qiziqtiruv- motivatsiya
2. Taqdimot-prezentatsiya
3. Amaliyot- praktika

4. Natija- o'zlashtirishdarajasinitekshirish. Ushbuto'rtasosiyelemento'qituvchigakatta Imkoniyatlar yaratib, talabalar bilan bevosita muloqot qilishga yordam beradi va ularga bilim berishdagi an'anaviy usullardan farqli o'laroq, darsda o'quvchilarning faol ishtirok qilishini ta'minlaydi. Bunda talaba va o'quvchilar biror-bir mavzuni o'rganishning to'rt bosqichdan iborat o'ziga xossikl bo'ylab harakat qiladilar. Uning birinchi bosqichida o'qituvchilar talabalarning bilim olishlarini qattiq nazorat qiladilar, keyin esa ularga erkin muhitda bemalol harakat qilishga va fikr almashinishga beradilar. Yuqorida aytib o'tilgan to'rt bosqichning mohiyatini quyidagicha ta'riflash mumkin:

Qiziqtiruv- motivatsiya

Dars rejangizning ushbu qismida Siz o'quvchilaringiz bilan dars mavzusiga bog'liq shunday qisqa bir o'yin yoki tadbir o'tkazasizki, buularning diqqatini tort sin va mavzuni o'rganish uchun qandaydir qiziqish (stimul) yaratsin. Bu bosqichning davomiyligi ko'pincha 4-5 daqiqa atrofida bo'lishi va uning o'rganilishi lozim bo'lgan mavzuga mos kelishi katta ahamiyatga ega.

Taqdimot- prezentatsiya

Dars rejasining bu qismi yangi mavzu bilan bog'liq yangi materiallar berish yoki mavzuning bir qismi bilan bog'liq ma'lumotlar, dalillar, qoidalar taqdim qilish faoliyati bilan Uzviy bog'liq. Bunda asosiy maqsad talabalarizning bilgannarsalarini asos qilib olgan holda Bilmaganlari haqidagi bilimlari darajasini oshirishdir. Agar Siz oldingi darsda o'tilgan materiallarni qaytaradigau bo'lsangiz, ularni busafar yangi ijodiy nuqtai-aazardan yoritishingiz lozim bo'ladi.

Amaliyot- praktika

Darsingizning ushbu qismida Siz talabalarning oldingi bosqichda olgan bilimlari asosida ularni amaliy fikrlashga o'rgatish, nazariya bilan amaliyotning qanday bir-biriga bog'liqligini namoyish qilish, nazariya asosida raa'lurn bir qoidalar majmuasini birgalikda yaraiish yoki ularga bularni yorqin rnisollar vositasida o'rgatishni amalgam oshirish lozim bo'ladi. Bunday turfa xil amaliy mashg'ulot turlarini darsdan oldin tayyorlab kelishingiz maqsadga muvofiq. Siz dars jarayonida

talabalar bajarayotgan ishlarini diqqat bilan kuzatishingiz, yangi ma'lumotlarning to'g'ri o'zlashtirilayotganiga ahamiyat berishingiz va amaliyot bilan nazariyaning bir-biriga qo'poi ravishda qarama-qarshi kelib qolmasligiga e'tibor berishingiz zarur bo'ladi. Agar shunday bo'lib qolsa, buning sabablarini aniqlab, talabalarga atroflicha tushuntirishingiz lozim.

Natija- o'zlashtirish darajasini tekshirish

Mavzuning yangi o'rganilgan materiallarini talabalar bilan ixtislos qilgan holda muhokama qilish va bu jarayonga ularni iloji boricha ko'proq jalb qilish yaxshi natijalarga olib keladi. Agar biror-birqoida, dalil, qonun, kornkich yoki tartibot talabalarga tushanarsiz bo'lib qolgani ma'lum bo'lib qolsa, bularni tushuntirishga harakat qilish va ularning tub mohiyatni anglaganliklarini his qilish. Talabalar ushbu bosqichda Siz bergan g'oya, fikr yoki nazariyaning asosiy jihatlarini o'zlashtirib olish uchun qulay imkoniyat olishlari lozimi. Bu esa tamomila Sizning malakangiz, dars rejangiz, qolaversa, uslubiyatingizga bog'liq.

Yuqorida ko'rib olilgan bosqichiarning ma'nosi va mohiyatini quyida, pedagogic texnologiya fanidan dars berish rejasini tuzish jarayonida batafsilroq ko'rib chiqamiz.

Qiziqtiruv-motivatsiya

Maqsad	Talabalarningdarsgaqiziqishinioshirishvaulargata`limolishuchunqulayma`naviy-marifiysharoityaratish.	
Faoliyatlari	1.Shaxsiy kuzatuvyokitajribalarmuhokamasi 2.Qiziqarli pedagogicjarayonlarhaqidama`lumot 3.Pedagogik matnlarniovozchiqarisho`qish 4.Pedagogik muamoniyoikiholatnimuhokamaqilish 5.Pedagogika texnologiyahaqidaerkinbayonyozish 6.Pedagogik muamolarborasidaerkinsuhbat 7.Xilma-xil turdagipedagogicruhdagio`yinlar	
O`qituvchiningroli	Boshqaruvchiyokirahbarsifatida	
O`zaromunosabatturi	O`qituvchi-talaba Talaba-talaba	
Nazoratdarajasi	Faoliyatturigaqarab,nazoratorqaliyokierkinholda	
Xatolarnito`g`irlash	Hechqandaytuzatilishigayo`lqo`yilmaydivanatijadatalabalaro`zlarinierkin his qiladilar	
Qanchmuddatvadarsningqaysiqismida	1.Qisqa vaqtda 2.Ko`pincha darsningboshida	

Taqdimot - prezentatsiya

Maqsad	1.O`quvchilarga pedagogic texnologiyani o`rganishning foydaliligini va zarurligini tushuntirish 2.Pedagogik atamalarning manisini va ifodalanish usullarini ko`rsatish	
Faoliyatlari	1.Talabalar pedagogictexnologiyadaqo`llaniladigantushunchalarniqaytaradilar 2.Ma`ruza vauniyozibolish 3.Pedagogik atamalarningmohiyatitushuntiriladi 4.Pedagogik matinni o`qish 5.Diktovka qilish	

O`qituvchiningroli	An`anaviyravishdama`lumotberish	
O`zaromunosabatturi	1.O`qituvchi-talaba birgalikda 2.Talaba-talaba bilanalo hida	
Nazoratdarajasi	Qat iy nazorat, o`qutuvchi alohida kasb etadi	
Xatolarnito`g`irlash	O`qituvchiuchuno`quvchilarninghatolarinito`g`irlashhmdakeraktushuntirishlarberishalohidaahamiatkasbetadi	
Qanchmuddatvadarsningqaysiqismida	1.Qisqa 2.Ko`pincha darsningboshida	

Amaliyot – praktika

Maqsad	1.Pedagogik texnologiyani o`rganish muhitida boshqariladigan amaliyotni ta`minlash 2.Pedagogik texnologiyatushinishida o`z-o`zigaishonchmuhitinizuzagakeltirish	
Faoliyatturlari	1.Tayyorlanish 2.Savol-javoblar 3.Ma`lumot berish va fakir almashish 4.Ko`p variantli tanlov 5.Mos pedagogic atamalarni topish 6.Yozma ravishda pedagogic tushunchalarni ifodalash 7.O`rganilayotgan mavzuga mos ravishda nimanidir bajarish	
O`qituvchiningroli	Boshqaruvchi va to`g`irlovchi	
O`zaromunosabatturi	O`qituvchitalaba	
Nazoratdarajasi	Talaba-talaba Nazoratamalgamoshirilgansharoitda O`quvchilarga chigaralangan imkoniyatlar beradi	
Xatolarnito`g`irlash	O`qituvchi,o`quvchiyokio`z-o`zinito`g`irlash	
Qanchmuddatvadarsningqaysiqismida	1.O`quvchilarning talablarigabog`liq ravishda 2.Taqdimot bilan tugallanish ilozim yokit ekshiribko`rilish ikerak	

Natija (o'zlashtirishdarajasinitekshirish)

Maqsad	1.O'quvchilargapedagogictexnologiyani erkinnuloqotsharoitida yaratuvchanlikbilano'rganishlarigasharoityaratish 2.O'rganishjarayoninitekshirish	
Faoliyatlari	1.O'yinlar 2.Yozmaish 3.So'z gachiqishlar 4.Rolo'ynash 5.Guruliishbo'yichahisobotberish 6.Intervyularo'tkazish	
O'qituvchiningroli	Maslahatchi. ishgaqiziqishuyg'otadigan	
O'zaro munosabatturi	O'quvchi-talaba (juftliklar, guruhlar, tasodifiyyoki qiziqishlarbo'yichakichikguruhlar) RS	
Nazoratdarajasi	Erkinravishda	
Xatolarnitog'rilash	Asosan o'qituvchi comonidan amalgam oshiriladi va bunda aialashuv minimal Ravishdabo'lishilozim	
Qancha muddat va darsning qaysi qismida	1.Qanday ish amalgam oshirilayotganiga bog'liq 2.Taqdimotdan so'ng yoki amaliyot tugaganidan keyin	

Endifaraz qilaylik,

Sizgakimdir pedagogikayokiboshqayo'nalishdagidarsrejasinitayyorlabolibk eldi:*Un'mgsainaradorliginivafoydalikdarajasinitekshirishqandayamalgam oshiriladi?*

Buishniamalgamoshirishuchunquyidakeltirilgantartibdaishlasakvafikryuritsa k, yaxshinatijalarolishimizmumkin. Darsrejasinitekshirishketma-ketligi:

- Darsjarayonidaishlatilayotganmaterialvao'rganilayotganmavzuuningreal hayotdaqo'llanilishigamoskeladimiyokiyo'qmi?

- TalabalarSizningdarsingizdanqoniqishhosilqildilarmi? Agar bunday bo'lmasa, ularniqiziqtirishuchunSiznimaqilmoqchisiz?

- O'rganishtsiklibiiianbog'liqsavol:

Sizningrejalashtirgandarsingizdanazoratqilinishdaerkinlikkaqarabyo'nalganhar akatmavjudmi?

- Sizningdarsingizdarnotivatsiyaqilinishga, taqdimotga, amaliyotgavanatijagabag'ishlanganfaoliyatlari bormi?

- Darsningnatijaviytashkiletuvchiqismlaritalabalargaularnimadeyishlariva qandayqilibgapirishlarahaqidama'lumotberaoladimi?

- Darsdagiko'rsatmalarigizvavazifalamingbajarilishtartibinitalabalarigiz aniq tushunaoladilarmi?

- Darstadbirlaritalabalarningbirgalikdaishlashi, fikr almashishivao'qituvchibilanbemalolmuloqotqilishigaimkonyaratadimi?
- Darsdaishlatiladiganpedagogicatamalarninganiqma'nosiSizdabormi?
- Sizqaysipedagogicamasalalarniulargao'rgatmoqchisizvaqandayqilib?
- Darsdao'qish, yozish, gapirishvannglashkabimalakalarnirivojiantirishga Hamimkonberiladimi?
- DarsSizningguruhingizuchunjudaosonmiyokijuda ham murakkabmi?
-

Sizo'zsinfadbirlaringiznioddisharoitlardavaberilganvaqldoirasidao'tkazaolasizmi?

- Agar vaqtingizko'proqbo'lsa, yananimalarqilardingiz?
- Darsdamadaniy-

nia'naviyjihattanmoskelmaydiganmateriallarvama'lumotlarmavjudmi? Agar shundaybo'lsa, Siznimaqilishnirejalashtiryapsiz?

- Uyvazifasiberishnirejalashtirganmisiz?

• Darsvaqtidao'quvchilarniqiziqtirishuchunyananimalarqilmoqchisiz?

Ushbusavollarmajmuasigarioyaqilinsa, harqandayfangao'idbo'lgandars rejasini ham to'latekshirib, ungama'lumbirma'nodagiqo'shimcharivojlantiruvchielement!arqo'shishmumkinbo'l adi.

II BOB. INTERFAOL DARS O'TKAZISH JARAYONIDA ISHLATILADIGAN TADBIRLAR

«**Muzyoralar**» darso'tilayotganguruhdao'quvchilarbefarqliginingoldiniolishgavadarsjarayonidahosilbo'lgancharchoqniyokitalabalargaruhiybosim (ta'sir) bo'lishiningoldiniolishgamo'ljallanganma'lumbirxildagifaol (aktiv) faoliyatturlaridir. Demak, ularsinfdayuzagakelgan «muzlash» ningoldiniolishvaagardabundaymuzlashhosilbo'lganbo'lsa, uni «yoribyokieritibyuborish» uchunishlatilishimumkin. Ko'pginao'qituvchilar «muzyorar»larnita'limningboshlang'ichbosqichidaginaishlatadilar, lekinunixuddishundaymuvaaffaqiyatbilandarsdavomida, o'quvchilarbilanyokio'quvchilaromuloqotma'lumbirsabablargako'raqiyinlashganida ham ishlatishmumkin. Masalan, o'quvchilaro'zmillatlari, ishjoylari, jinsiga

bogliq ravishda doimiy guruhlartuzibolganlarida,
ularnimaqsad gamuvofiqravishdao'zgartirish uchun ham «muzyorar» larmuvaffa-
qiyatli ravishda qo'llanilishi mumkin. Ba'ziturlarga oid «muzyorar»
lartalabalarining bir-birlaribilantani shishlarigamo'ljallangan bo'lib,
guruhlardagishaxslarning bir-birlarigasavol berishlarini,
ularning o'qish va ish sharoitlariga qidao'zaroma'lum o'lashtirishlarini,
nimani yoqtirishlariga qidamulohaza qilishlarini va hokazolarnio'zichiga qamrab oladi.
Buning sababishundaki, o'quvchi, talabayo kitinglov-
chilardarslarning boshlanishidabir-birlariniunchaliki yaxshibilmay-
dilarvaularorasidagimuloqotunchaliki yaxshiyo'lgao'qiyilmagan bo'ladi. Shusababli,
ularorasidagi «muzdek» aloqaniqandaydirusullarbilan eritib,
do'stonavaliqmi inosabatlaro'rnatish lozim bo'ladi, aksholda,
yuqordazikrqilingan holatlarta'lim berish jarayoniga salbiyta'sirko'rsatishim mumkin.
Demak, «muzyorar» lartashkil
qilishdaguruhnii yaxshibilishva uniguruhdagitalabalarxususiyatlarigaimkoniyatdaraja
sidamoslashtirish zarur bo'ladi, aksholdanoqulayahvolgatushibqolish ham
ehtimoldan xoli emas.

*Masalan, quyidagiturdagiom maviy tadbirlar «muzyorar» largamisol bo'la
oladi:*

1.

Guruhdagio'quvchilargadoirashaklidaturishso'raladivaularningbirbirlarigakichkinav
ayumshoqkoptokchani (yokibuyumni)
ularningnomlariniaytgan holda o'tilishitashkilqilinadi. G'quvchilar bir-birlarining
nomlarini yaxshi bilib olganlaridan so'ng, o'tish tezligini birmuncha oshirish ham
mumkin bo'ladi.

2. Guruhdagi o'quvchilarga o'zlarning familiyalarini yoki ism-lari'ni alifbo
boyicha tartiblab chiqislimi topshirish va bir joylarda tu-g'ilganlarni aniqlash
ularning o'zaro tanishishlariga turtki bo'ladi.

3. Barchaning nomini kichkina karton qismlariga yozgan holda ularni bir
savatchaga solish va harbir o'quvchi uni savatchadan taso-difiy ravishda
tanlabolganidan so'ng, o'shanomli o'quvchini topishi ham
tanishish jarayonini anchatezlashtiradi.

«Kuchaytirgichlar» yoki «Aktivator» lar darsni faollashtirishning shunday

tadbirlariki, ular o'quvchilarning faolligini va ta'lim bilan uzviy bog'liq xatti-harakatlarini ma'lum darajada hamda ma'lum vaqtda kuchaytirish uchun qo'llaniladi. Ular dars jarayonining harqanday qismida ham muvaffaqiyat bilan qo'llanilishi mumkin, ammo dars davomida uchmartaginaqo'llash yaxshinatijalarga olib keladivabupirovardnatijada o'quv jarayoni ning mahsuldo fliginisezilar liravishda oshiradi. Ularning qo'llanilishi ayniqsa quyidagi paytlarda maqsadga muvofiq:

- ovqatlangandan so'ng o'quvchilarning mudroq kayfiyatini uyg'otish uchun;
- dars paytidagi kofe yoki choy ichish uchun ajratilgan qisqa tanaffuslardan so'ng;
- dars uzoq muddat davom etib, talabalarning ko'pchiligi mavzu bo'yicha bilim olishdan sezilarli ravishda charchaganliklari bilinib qolgan taqdirda.

Ushbu tadbirlarning cub ma'nosi nafaqat o'quvchilarning faolligini oshirish, balki quyidagilar sababli tufayli hamdir:

• Talabalarning tegishli mavzu bo'yicha ta'lim olishga tayyorgarlik darajasini sezilarli ravishda oshirish uchun. Masalan, u yoki bu sabablarga binoan o'quvchilarning passivlik darajasi yaqqol ko'rinib turganida, ularning ba'zilar yoki ba'zi bir guruhlar umumiy guruhda dars o'tishga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi ayon bo'lib qolganda, talabalarning bir qanchasi esnashni boshlaganda, bunda yusulni qo'llash yaxshi natija beradi;

• Darsga nisbatan qiziqish uyg'otish va uning qiziqarlilik darajasini oshirish uchun. O'qituvchi dars berayotgani claunga o'quvchilarning qiziqishi uchun, avvalo, uning o'zi darsga qiziqish bilan yondashuvi lozim. Kuchaytirgichni o'zingiz berilib va qiziqqan holda tashkil qilsangiz, bu ularda ham ijobiy emotsiyalarni uyg'otadi. Bevosita ta'iim ko'proq bolalarda katta qiziqish uyg'otadi, katta yoshdagilamiesaamaliyvahayotdanolinganmisollarbilanginaqiziqtirishmumkinligini zinhoryodingizdanchiqarmang;

• Tashqi muhitning ta'sirini va oqibatlarini iloji boricha kamaytirish uchun. Masalan, kunning uzunligi, darsiarning haddan tashqari cho'zilib ketganligi, issiqxonalarda ta'lim olish, toza havoiiing yetishmasligi, dars materialining qiyinligi va uni o'zlashtirishdagi murak-kabliklar o'quvchilarda dars materialiga befarqlikni yuzaga keltirishi mumkin. Demak, kuchaytirgich ishlatishdan maqsad-o'quvchil ami bu holatdan chiqarish yoki imkoniyat darajasida «uyg'oiishdir»;

•Ta'lim olish jarayonidan qoniqtirish va xursandlik holatini yuzaga keltirish. Qiyin mavzulardan dars berganda, kuchaytirgichlar orqali uni qiziqarli qilishingiz va o'quvchilarda ma'lum ma'noda uyg'onish hosil qilishingiz mumkin, chunki bunda Siz qiynalishingiz mumkin bo'lgan sharoitdan muvaffaqiyatli chiqib ketish yo'lini topdingizgina emas, balki, umid qilamizki, o'quvchilarni kuldira ham oldingiz.

Kuchaytirgichlar sifatida xilma-xil xatti-harakatlar yoki o'yinlar ishlatilishi mumkin, ular guruh va mavzu tabiatiga mos kelsin. Ba'zi kuchaytirgichlar raqobat muhitini yuzaga keltirishi, ba'zilar esa «regressiv» harakatlardan iborat bo'lib, yoshlikni eslatishi va ba'zi birlari yaratuvchanlikni talab qilishi mumkin. Bu ularning fikrlash jarayonini ochiq va erkin qiladi, yangi g'oyalar yaratishga olib keladi hamda ulardagi foydali ma'lumotlarni qiyoslanmagan oshiradi. Misol sifatida quyidagi kuchaytirgichni berishimiz mumkin:

Guruhdagi talabalar doira bo'lib turadilar va har birining o'z raqami bo'ladi. Ularning biri markazda turadi va o'zidan farqli bo'lgan ikki raqamni aytadi. Bu raqamlarga tegishli bo'lgan ikki o'quvchi joylarni almashishlaril o'zini,

Lekin ularga buni bajarishda markazda turgan halaqit berishi mumkin, chunki u ham shu joylardan biriga turib olishga harakat qiladi. Joy ololmay tikka turib qolgan o'quvchi markazda qoladi va endi u markazda turib, yana ikki shaxsning raqamini aytadi va hokazo. Har bir bilimli va mavzuning asl mohiyatini tushunadigan o'qituvchi hech bir qiyinchiliklarsiz «kuchaytirgich» larning xilma-xil, qiziqarli va turfa turlarini o'ylab topishi mumkin. Lekin xilma-xil «aktivator» larni qo'llaganda doimo ta'lim berishning maqsadi qiziqarli vaqt o'tkazish emas, balki talabalarga tegishli bilim berish kerakligini ham hech qachon yoddan chiqarish kerak emas. Ba'zi paytlarda ushbu aktivatorni ishlatish o'quvchilarning yashash va hayot sharoitiga mos kelmasligi hamda kerak bo'lmagan paytlarda o'tkazilishi salbiy natijalarga ham olib kelishi mumkin. Demak, ularning turini va ishlatilish vaqtini puxta o'ylab va ehtiyotkorlik bilan amalga oshirish lozim. Masalan, ba'zi bir fizik harakatlar qilish bilan bog'liq bo'lgan aktivatorlarni ishlatishda, uni ushbu darsxonasida bajarish mumkinmi, tashqarida bajarishga ham imkoniyat bormi, o'quvchilar uni bajara oladilarmi, ushbu tadbir ba'zi bir talabalarning salbiy reaksiyasini keltirib chiqarmaydimi va hokazo kabi masalalarni o'rganib chiqish foydadan xoli bo'lmaydi. Ba'zi talabalar (ayniqsa, katta yoshdagilar) ba'zi bir

aktivatorlarni bema'ni narsa deb qabul qilishlari ham mumkin. Bu esa, o'z navbatida, auditoriya talab va taklitlarini ham hiobga olishni asosiy omilga aylantiradi, aks holda o'qituvchi yaxshilik qilaman deb, noqulay ahvolga tushib qolishi ham mumkin. Bu borada «yaxshilik qilayapman» deb o'ylash qabilidagi bir hikoyatni ham keltirishimiz ham mumkin: Birobo'uliruhoniykasblargabahoberganda, engyomonkasb deb shifokorliknitanlaganekan. Undan nima uchun shunday deysiz, deb so'raganlarida, u bunday deb javob bergan: *«Alloh insonlarga ularning qilgan gunohlari uchun jazo beradi, shifokor esa doimo bunga halaqit berib, ularni gunohlari uchun yuborilgan jazodan forig' qilishga va qutultirishga intiladi»*.

II.10'yinlar, kuchaytirgichlar, muzyoralarva

aktivatorlardanmisollar

O'yinning nomi: *«Maqollaro'yini»*

O'yinningturi: Faollashtiruvchi (Aktivator).

Maqsad: O'quvchilarning bir-birlarini yaxshiroq tanib olishlari uchun.

Vaqt: 20-30 daqiqa.

Guruhkattaligi: Xohlagancha kattalikda.

Ishlatiladigan materiallar:

Maqollar yozish uchun qog'oz bo'laklari va guruh uchun yetafli bo'lgan maqollar turkumi.

Amalga oshirilishi:

Qatnashuvchilarning har biriga maqolning yarmi yozilgan qog'oz bo'lagi berilib, uning qolgan yarmini toppish va yozish topshirig'I beriladi. Ular maqolning keyingi qismini biladigan shaxsni o'quvchilar orasidan topishlari lozim bo'ladi. Bunday qatnashuvchi topilganidan so'ng ular bir-birlarini yaxshiroq bilish uchun bir qancha vaqt suhbatlashadialr. Keyin esa ular katta guruhga maqolni to'laligicha aytib berishlari lozim bo'ladi.

O'yinning nomi: «Haqiqatvayolg'on»

O'yinningturi: Faollashtiruvchi (Aktivator).

Maqsad: Tegishlimavzubo'yichao'quvchilarning bilimlanuiyanadaoshirish.

Vaqt: 10-15 daqiqa.

Guruhkattaligi: Xohlagancha.

Ishlatiladigan materiallar:

O'qituvchi tomonidan o'rganilayotgan mavzuga yicha har birtalaba uchun qog'oz bo'lagi tayozilgan hamda iloji bo'sam mavzu bilan bog'liq bittarost va bittayolg'on misol, dalil, fakt, qoida, ko'rsatkich, so'z yoki misol beriladi.

Amalga oshirilishi:

O'qituvchi har birtalaba g'amal'umotlari yozilgan qog'oz bo'laklarini tarqatadivaularga 4 talaba dan iborat guruhlar g'amal'ingani holda buni muhokama qilishni topshiradi. O'yinso'ngidaha bir guruhdagibirtalaba guruh g'ategish libarchama'lumotlarini tahli qilib beris hila zim bo'ladi. Ya'ni, ularning ichida qaysi bir to'g'ri va qaysi bini noto'g'ri ekanligini aytib, talabalariningushbu mavzuga yichabilim-larini oshiradi

O'yinning nomi: «*Ism belgilari*»

O'yinning turi:

Kirish qismida qo'llanilishi mumkin.

Maqsad: O'quvchi (talaba) larning bir-biri bilan tanishishlariga yordam beradivake yinchalik ularning o'zarobirgalikda ishlashlari uchun ko'tarib beriladi.

Vaqt: 5-10 daqiqa.

Guruh kattaligi: 30-35 kishidan ortiq va birini yaxshi bilmaydigan guruhlar uchun.

Ishlatiladigan materiallar:

Har bir shaxs uchun oldindan chop qilingan ism yozilgan belgilar (nishonlar).

Guruhning qanday joyib va bilmadiganligi haqida so'zlagan holda u shu bo'yin boshlanadi

Amalga oshirilishi:

Barcha ism belgilarini tasodifiy tarzda o'quvchi (talaba) larga tarqatib chiqing. Bunda hech bir kimsa o'z

nomi yozilgan ism g'ibeligini olmasligini nazorat qilib turish lozim. Har bir shaxs o'zidagi ismi yozilgan shaxs bilan uchrashishi va u bilan bir necha daqiqa suhbat qilishi kerak. O'quvchilar bir yoki bir nechta talaba bilan bu haqda fikr almashganlari idanso'ng, o'yinto'xtatiladivaulardan bir nechtasigao'z suhbatdoshi haqida guruhga qisqama'lumot berish so'raladi.

O'yinning nomi:

Sizning belgingiz qanday? O'yinning turi:

Muzyor.

Maqsad: Nomlarni eslab qolish.

Vaqt: 8-12 daqiqavaguruhning kattaligiga bog'liq.

Guruh kattaligi: Talabalar soni 5 ta dan katta va 20 tadan kam.

Ishlatiladigan materiallar:

Hechni makerakemas.

Amalga

oshirilishi:

Barcha doirashakli daturadivakimdir«

Mening ismim-----

-----va mening belgim -----»

bir guruhning nomi, tanaharakati, chehraifo-

dasigao'xshaganlarberilishimumki
 nKeyingitalabauningnominivabel
 gisiniqaytaradivaso'ngrao'ziningn
 omihamdabelgisiniaytadi.
 Undankeyingishaxsoldingilarning
 nomlarivabelgilariniqaytarishiha
 mdao'zinikini ham
 aytishilozimbo'ladi.
 O'yinshutarzdadavometib,
 hammaishtirokchilarbir-
 birlarining ism
 vashartlibelgilarini.Agar
 buo'yinnidarsboshlanishidao'tkazs
 angiz, barchatalabalarbir-
 birlariningnomlariniyaxshilabesl
 abqoladilar

O'yinningnomi:

2

«*Guruhdagio'xshashliklarnianiqlash*»

O'yinningturi:

.

Muzyorar.

birlas

Maqsad: Kichikguruhlarorasidagio'xshashliklarnianiqlash.

hishla

Vaqt: 20-25 daqiqa.

rini

Guruhkattaligi: 20-30 o'quvchi.

taklif

Ishlatiladigan materiallar:

qilish

O'qituvchining tanlovi va o'tiladigan dars materiallari bilan bog'liq ravishda ;
 to'plangan materiallar. Mavzuning yo'nalish, kichik mavzu, nishonlari va shunga
 o'xshashlar bilan bog'liq obyektlar. Masalan, agar loyiha tuzish bilan bog'liq dars
 o'tayotgan boisangiz, loyihalarning nomini qog'ozlarga yozib qo'yishingiz mumkin
 va har bir shaxs o'zini qiziqtirgan loyiha nomini tanlab olishi mkoniyatiga ega
 bo'ladi.

3

.

H

a

Amalga oshirilishi:

r

1. Obyektlar (masalan, loyihalarning nomlari yozilgan qog'ozlar) solingan
 idishni (savatni) o'quvchilar orasida aylantirib chiqish va har bir talabaga undan
 o'zini qiziqtirgan obyektmi tanlashni taklif qilish;

b

i

r guruhga quyidagi iarni muhokama qilishni taklif qilish:

a) Nega Sizning guruhingiz bir xil obyektlarni tanladi;

b) O'z guruha'zolaringiz orasida bir-biriga o'xshash tomonlar borligini muhokama qiling (masalan, qiziqishlar, tug'ilgan kunlar, intilishlar. Xobbilar va boshqalar);

v)

O'z guruha'zolaringiz haqida qiziqarli ravishda boshqa guruha'zolari ga so'zlab bering.

O'yinning ilomi: «So'z lartuzish»

O'yinning turi: Muzyorai.

Maqsad: Yangi guruha'zolari uing bir-birlarini yaxshi lab bilishlari uchun.

Vaqt: 8-15 daqiqa.

Guruh kattaligi: Har qanday kattalikdagi.

Ishlatiladigan materiallar: Ruchka yoki qalam, qog'oz bo'laklari.

Amalga oshirilishi

Har bir ishtirokchi gabitadan varaqtarqating va unda alifboning biror-bir harfini katta qilib chizishni so'rang. Keyin barcha qatnashuvchilarning nilaridan turib, qo'llaridagi harflardan foydalangan holda boshqalar bilan birgalikda to'rt harfdan iborat so'z lartuzishlari kerak. Bunda quyidagilarga e'tibor berilsa, yaxshinatijalarga erishish mumkin:

- Tuziladigan so'zlardagi mavzus bilan mos qilishi;
- Eng uzun so'z lartuzishga ko'rsatma berib,

uzunroq so'z topgan guruhga mukofot berish;

O'rganilayotgan fan bilan bog'liq so'z lartuzish.

O'yinning nomi: «*Mashhurinsonlar*»

O'yinning turi: Kuchaytirgich.

Maqsad: Darsnifaollashtirish. **Vaqt:** 10-15 daqiqa.

Guruhkattaligi: Xohlagancha. **Ishlatiladigan materiallar:**

Doska va bo'r. **Amalga oshirilishi:**

1. Qatnashchilarga mashhur insonlar nomlarini doskaga yozish taklif qilinadi va xohlovchilar bu nomlarni doskaga chiqib yozadilar;
2. Keyin talabalar ichidan birortasini chaqirib, mashhur insonlardan birining kimligi, faoliyati haqida so'raladi va u bu haqdagi ma'lu-motlarni barchaga aytib beradi;
3. Agar bu chaqirilgan talaba hech nima bilmasa, yoki kamroq bil'sa sinfdagi boshqa xohlovchilarga bu haqdagi ma'lumotlarni to'ldirish taklif qilinadi;
3. Shunday qilib, birin-ketin talabalarni doskaga chaqirgan holda mashhur insonlar va ularning nima uchun mashhurligi haqida bilib olinadi.

O'y inning nomi: «*Telefon*»

O'yinningturi: Faollashtiruvchi.

Maqsad:

Insonlarorasi dagimuloqotvabirodamdanikkinchisigama'lumotlarqandayborishiniko'rsatishvao'quvchilarningqiziqishidarajasini oshirish.

Vaqt: 10 daqiqaatrofida.

Guruhkattaligi: Xohlagancha.

Ishlatiladigan materiallar: Hech nima kerak emas.

Amalga oshirilishi:

O'quvchilarxonadadoirashaklidaturadilar.Biro'quvchiyonidagigashivirlaganh
oldabiror-birma'lumotniaytadi. U
esaushbuma'lumotnikeyingishaxsgaaytadivabuishdoirabo'ylabdavometadi.
Ma'lumotharbirkimsagafaqatbirmartadanginaaytilishilozim.Oxirgio'quvchio'zieshit
ganma'lumotnibarchagaeshittiribaytadivashundanso'nguniboshdaaytganbirinchio'qu
vchi ham qaytaradi. Original
va oxirgima'lumotlarorasi dagifarqsolishtinladivatahlilqilinadi.

O'yinning nomi: «*Sirlimaktub*»

O'yinningturi: Guruhbo'lib ishlash.

Maqsad: Bir-birini yaxshiroq bilib olish.

Vaqt: 10-15 daqiqa.

Guruhkattaligi: Birguruhdayokisinfda.

Ishlatiladigan materiallar: Ruchkavaqog'oz.

Amalga oshirilishi:

Harbirtalabao'zihaqidabiror-birma'lumotniyokima'lumotlarniqog'ozgayozadida, unibiridishgasoladi (savat, yashik, shlapavahokazolar). Keyinularyaxshilabaralashtiriladivatalabaiargaulardan bittadanolishtaklifqilinadi. Ularbuma'lumotlarnio'qib, unikirnyozganiniaytishlarikerak. Bundako'pchiliksinfdoshlarbir-birlarihaqidayang, oldinbilmaganqiziqarlinarsalarnibilibolishgamuvaffaqbo'ladilar.

O 'y inning no mi: «Sizajoyibsiz»

O'yinningturi: Mashg'ulotJaroxiridao'tkaziladi.

Maqsad: Darsniyokiseminarniijobiy-pozitivravishdayakunlashmaqsadidaishlatishmumkin.

Vaqt: 15-20 daqiqa.

Guruhkattaligi: Xohlagancha.

Ishlatiladigan materiallar: Qog'ozvaruchka.

Amalga oshirilishi:

Harbirishtirokchigabittadanvaraqtarqatilibchiqiladivauningyuqoriqismigao'znomlariniyozishlariso'raladi. Endibuvaraqlardoirashaklidajoylashganguruhgatarqatilib,harbirishtirokchidanvaraqninyuqoriqismidanomiyoziyganshaxshaqidayaxshivaijobiyfikrlaryozilishihamdaunikeyingitalabagauzatishiso'raladi. Barchao'ziikriniyozibbo'lganidanso'ng, harbirvaraqnomiyoziylaninsongaqaytariladi. Uesao'zihaqidagiyaxshima'lumotlarnio'qibquvonadivaunisinfidoshlaridan esdaliksifatidasaqlaydi.

BOSHQOTIRMALAR

Quyidakeltiriladigano'zbekonaboshqotirmalarnidarsjarayoninifaallashtirishbilanbirqatordao'quvchi-talabalarningbilimdarajasi,

madaniyatimadaniyati naviyatini oshirish uchun ham ishlatish mumkin.

1. Birdonishmand o'quvchilari ga uch turdagi aynan bir xil qo'g'irchoqning ko'rsatib divaular
ning qandayligini o'quvchilarga namoyish qilibdi:

birinchi qo'g'irchoqning qulog'idan cho'ptiqqanekan, cho'puning ikkinchi qulog'idan chiqibdi,
ikkinchisining qulog'iga tiqilgan cho'pesauning og'zidan chiqib ketib diva bu cho'puchin chisining
esa ichiga tiqilib qolibdi.

**Savol: Qaysi qo'g'irchoq yaxshiva u nimanieslatadi? - do-
nishmandning busavolinisinf damuhokamaqilib,
xulosachiqarish foydadan xolibo'Imaydi.**

2. Ushbumisralami yozgano'zbek shoirihaqidanimallarni bilasiz:

Jahon bastuqo 'shadi ilmbirla,

Nadur dilni murodi ilmbirla.

Ko'ngillarning sururi ilmdandir,

Ko'zako'zlari nuri ilmdandir.

Kerak har ilmdan bo'lmoq xabardor,

Bo'lur har qaysi sioz vaqtida darkor.

Darig'o, Furqatiy, beilmqoldim,

O'zimni jahlzindoniga soldim.

**Savol: Bu misralarni kim va nima uchun yozgan? Bu shoirihaqidanimallarni bilasiz?
Uning yana qandayshe'rlari nimanibilasiz?**

3. Siz juda ko'pmarta labeshitgan vatinglagan quyidagimissra-
larning davomini bilasizmi:

*Yurub so'rdim tabiblardan: «Bu
dardimga davobormi?» Tabib ayturki: «Eynodon, budardni
bedavoderlar!»*

**Savol: Bu misralarni kim yozgan? Uning davomini bilasiznii? Bu
shoirihaqidanimallarni bilasiz?**

4. Har zamonga ham mos bo'lgan quyidagio'lmas misralarning muallifi kim deb
o'ylaysiz:

Zamonashundaydir, ko'zgailmastar,

Hariyitning qo'lda boribo 'I mas a.

*Tilladek so 'zing birpulgaolmaslar,
Harkishining e 'tiboribo 'Imasa.
Dunyodaonglidanongsizikondir,
Bilmaslarbalodir, bilganlarxorclir.
U insonlar odam tilli hayvondir-
So z uqmasa, yana iqrор bo'lmas.*

Savol: Bu misralarnikim yozgan? Bu misralarda shoir nimalar haqida gapiradi? Uning yana qanday she'rlarini bilasiz?

XULOSA

*Kim bilimni o'ldirdi, mot bilan,
U gavharni tengqilarsop bilan.*

Sa'diy Sheroziy

Hozirgi davr ta'lim berish jarayonini quyidagi asosiy jihatlar bilan ifodalash mumkin:

- O'qituvchining faoliyati nafaqat ilmiy-amaliy, balki ijodiy-artistik asosda ham amalgam oshirilishi lozim;
- O'qituvchining dars berish jarayonidagi roli ancha murakkab bo'lib, uning o'ziga xos tarixiy va zamonaviy jihatlari mavjud. Oldingi davrlarda o'qituvchilarning faqatgina zamonaviy bilimlar berishi talab qilinsa, hozirda ulardan tarbiyaviy, madaniy-ma'naviy, siyosiy va amaliy bilimlar berish ham talab qilinadi;
- Hozirgi paytda ko'pchilik talabalarturli xil viloyatlardan kelganliklari va ularning bilim darajasi bir-biridan anchagina farq qilishini hisobga olganda, o'qituvchilarning ishi yanada murakkablashadi. Endi ular avvalgidan farqli o'laroq, turli xil bilim darajasi va turli amaliy ko'nikmalarga ega bo'lgan talabalar jamoasida ishlashlariga to'g'ri keladi. Bu esa ulardan ta'lim berishda yangi usul va uslubiyatlar qo'llanishini taqozo qiladi;
- O'qituvchilarga bo'lgan talab ham sezilarli darajada oshdi va endi ular nafaqat ilmiy, balki ma'rifiy va amaliy bilimlarni ham puxta egallashlari zarur;
- Ilm, fan va texnikaning jadal rivojlanishi, yangi texnika va texnologiyalarning jamiyatning barcha qatlamlariga kirib borishi, interfaol metodlar usulidan barcha davlat va nodavlat muassasalarida qo'llanilishi o'qituvchilardan uzluksiz bilim olishni talab qilmoqda;
- O'qituvchilarning faoliyati ko'p qirrali bo'lib, ular boshqaruvchi, muloqot qiluvchi, yo'naltiruvchi, tashkil etuvchi va baholovchi rollarini amalga oshirishlari kerak bo'ladi.

Yuqorida aytib o'tilgan barcha muammolar va salbiy jihatlardan qutulish hamda ta'lim sifatini oshirishning eng asosiy yo'llaridan biri interfaol o'qitish texnologiyasidan foydalanish usuli bo'lib. quyida biz ushbu zamonaviy ta'lim berish uslubiyatining bir qancha yo'l-yo'riqlari va qonun-qoidalarini bilan imkoniyat darajasida tanishib chiqdik.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimovl.A. Barkamolavlod- O'zbekistontaraqqiyotiningpoydevori.-T: "Sharq" nashriyotmatbaakontserni, 1997 y.
2. KarimovLA. O'zbekistonningo'zistiqlolvataraqqiyo'li.-T: O'zbekiston, 1992 y. -78 b.
3. KarimovLA. Jamiyatimizmafko'rasixalqnixalq, millatnimillatqilishgaxizmatetsin. -T: O'zbekiston, 1998 y. -30 b.
4. KarimovLA. O'zbekistonXXIasrgaintilmoqda: O'zRPrezidentil.A.KarimovningBirinchichaqiriqO'zROliyMajlisiningXIVscssiyasid agima'ruzasi. 1999 yil14 aprel. -T.: O'zbekiston, 1999 y. -48 b.
5. M.Oehilov. Yangipedagogictexnologiyalar. Qarshi. "Nasaf". 2000 y. - 80b.
6. TolipovO'.,UsmonboyevaJvl. Pedagogiktexnologiyalarningtadbiqiyasoslari. - T.: 2005 y.
7. SayidahmedovN. Yangipedagogictexnologiyalar- T.: Moliya, 2003y
8. IshmuhammedovR. Innovatsiontexnologiyalaryordamidata'lim Samaradorliginioshishyo'llari. - T.:TDPU, 2005 y.
9. G'afforovaT. vaboshqalar. Ta'limningilg'ortexnologiyalari. Qarshi. 2003 y. 112-bet.
10. Колеченко А. К. Энциклопедияпедагогическитехнологий- SPb.: KARO, 2005 g.
11. OarbermanB. ilg'orpedagogictexnologiyalar. - T.: 1999 y.
12. SelevkoG. Pedagogicheskietexnologiiavtorskixshkol- M,: 2005 g.
13. Pedagogicheskietexnologii/ Pod. red. Kukumina V. S. - M : 2006 g.
14. Yo'ldoshev J. Yangipedagogiktexnologiyayo'nalishlari, mtiammolari, yechimlari// Xalqta'limi, 1999 y. №4.-B. 4 - 1 lb.
15. MovlonovaR.A., To'raevaO., XoliqberdievK. Pedagogika. T.: "O'qituvchi", 2001 y. 510-bet.

16. Nazarova T.S. Pedagogicheskaya texnologiya: novyye revolyutsii? // Pedagogika, 1997 y. №3 - S. 20-27.

17. O'. Tolipov. Oliy pedagogika ta'lim tizimida umumiy mehnat vakasbiy ko'nikma hamda malakalarni rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari. T. "Fan". - 167 b. 2004 y.

18. O'. Tolipov, M. Usmonboeva. Pedagogik texnologiya: nazariya va amaliyot. T. "Fan". 2005 y. - 205 b.

19. TDPU. Pedagogik ta'lim jurnali. Barcha sonlari. Sayid Ahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. T. "Moliya nashriyoti", 2003 y. - 171 b.